

รูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน
ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

Patterns that Affect Success for Sustainable Ecotourism Management
of Bang Krachao Community in Samut Prakarn Province

จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด*
อังสุมาลิน จำนงชอบ*
ณัฐพัชร มณีโรจน์**
วุฒิพงษ์ ทองก้อน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาค้นคว้าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ (2) เพื่อศึกษารูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 25 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า (1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์ สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา สถานีเพาะชำกล้าไม้ คลองบางกระเจ้า พิพิธภัณฑ์ปลากัดไทย ฟาร์มเห็ดหลากหลาย สวนป่าทรงคะนอง ม.1-2 สวนป่าลำพู (บางกระสอบ) แหล่งชมหิ่งห้อย สวนป่าบางน้ำผึ้ง

ม.4, ม.7 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง (2) ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในพื้นที่ พบว่า พื้นที่มีศักยภาพและโอกาสที่ดีทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นประตูการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความหลากหลายทางชีวภาพ มีการผลิตสินค้าของชุมชนเพื่อการจำหน่ายอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ต่างๆ มีระบบการคมนาคมขนส่งทางบก เช่น ถนนกาญจนาภิเษก สะพานภูมิพล ส่วนการคมนาคมทางน้ำ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน สามารถเชื่อมโยงสู่ภูมิภาคต่างๆ อีกทั้ง อยู่ใกล้การขนส่งทางอากาศ (ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ) มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ เช่น ประเพณีแห่ธงชัย - ธงตะขาบ ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีที่คนรู้จักทั้งในและนอกประเทศ และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ หรือที่เรียกว่า ปอดกรุงเทพฯ (3) ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของภาคีรัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบที่ส่งผลต่อ

*คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

***คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความได้เปรียบของความสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรแห่งคั้งบางกระเจ้า เป็นส่วนสนับสนุน 2 รูปแบบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ (1) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดสมุทรปราการ

มีความเหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปลูกจิตสำนึกผ่านกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่จากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : รูปแบบ, ความสำเร็จ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, ชุมชนบางกระเจ้า, จังหวัดสมุทรปราการ

Abstract

This research aimed to (1) study the potential of sustainable ecotourism at Bang Krachao community at Samut Prakarn province (2) study the factors affecting to the success of sustainable ecotourism management of Bang Krachao community at Samut Prakarn province. Research methodology was qualitative research with 25 key informants who involved with eco-tourism development of Bang Krachao community at Samut Prakarn province. The research tools were tourism resources checklists, in-depth interview form, and questionnaires. According to the research results, it was found that (1) the potential ecotourism attractions of Bang Krachao community at Samut Prakarn province are Sri Nakhon Kheankan park, Chaloem Phrakiat 80 Phansa Park, Sprout-growing station, Bang Krachao canal, Thai fighting fish museum, Colorful mushroom farm, Song Kanong Park, Lum Phu Park (Bang Krasop), Firefly-seeing site, Bang Nam Pung Park, and Bang Nam Pung Market (2) the result of potential analysis found that this area was high potential and good economic opportunity because it was considered to be the gateway to ecotourism with biological diversity together with producing local products of the community for sales and

become the source for producing agricultural products, such as fruits and vegetables. There were land transportation system, such as Kanchanapisek Road, Bhumibol Bridge, while water transportation comprised of Chao Phraya River which can be connected to other regions. Moreover, it also close to air transportation (Suvarnabhumi Airport). The important local cultural and traditional identity such as the swan-showing tradition-centipede flag festival, SongKran festival which was a famous tradition both in the national and international levels. It was also abundant with natural resources and environment, especially forest areas which can be called the lung of Bangkok (3) The results of stakeholders opinions such as government sector, private sector, people, and travelers were influenced to the success of sustainable ecotourism management of Bang Krachao community at Samut Prakarn province. It was also found that the abundance and biological diversity of natural resources at Bang Krachao river in Samut Prakarn province play an important role to supporting the success of sustainable ecotourism management of Bang Krachao community at Samut Prakarn province. However, two factors which were 1) Ecotourism

management and 2) Sustainable tourism management in Samut Prakarn province were suitable for providing any ecotourism activities that focus on environmental friendly as well as implanting consciousness through the activities that can promote valuable experiences of the

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของโลก จากการศึกษาขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) ได้พยากรณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2563 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่เดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากกว่า 1,600 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้ ซึ่งภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแปซิฟิก และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่มีผู้นิยมเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักท่องเที่ยวเกิน 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่ใจกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือว่าที่ตั้งของประเทศไทยนั้นเป็นเลิศในทางภูมิศาสตร์ โดยเชื่อมทั้งคาบสมุทรอินเดียนและแปซิฟิก ถือว่าเป็นประเทศสองมหาสมุทร (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และคิวกพล ละอองสกุล, 2556) ประเทศไทยยังจัดว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีภาวะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมามีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้ง 29,881,019 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2559, ลี้ออนไลน์) นำรายได้เข้าประเทศถึง 2,209,482 ล้านบาท (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว, 2558, ลี้ออนไลน์) จนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ประเทศไทยได้ยอมรับและกล่าวขานถึงการท่องเที่ยวแบบนี้ค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นที่น่าสนใจจากฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

travelers and the process of stakeholders participation.

Keywords: Patterns, Success, Ecotourism, Sustainable Tourism, Bang Krachao Community, Samut Prakarn Province

เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบ ก่อเกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ในประเทศไทย เป็นประเทศที่มีศักยภาพและเอกลักษณ์ / อัตลักษณ์ ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเทศหนึ่งของโลก เนื่องจากมีระบบนิเวศทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอันทรงคุณค่ามาหาศาลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ เพื่อให้นโยบายดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงกำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ การจัดการ กิจกรรม และกระบวนการ รวมทั้งมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เดินเที่ยวบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ เดินป่าระยะไกล การปั่นจักรยาน ดูนก ดูผีเสื้อ ดูพรรณไม้ การเที่ยวชมฟาร์มปศุสัตว์ ไร่ถั่ว เป็นต้น หากจะกล่าวถึงพื้นที่ที่ได้รับการขนานนามให้เป็นยอดของนครกรุงเทพและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของประเทศไทยที่ทุกคนคงรู้จักกันเป็นอย่างดี นั่นก็คือ คู้้งน้ำบางกระเจ้า

ตำบลบางกระเจ้า ซึ่งตั้งอยู่ใน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ หากมองจากทางอากาศ พื้นที่นี้จะมีลักษณะเหมือนกระเพาะหมู จะพบแหล่งโอโซนขนาดใหญ่ราวๆ ประมาณ 12,000 ไร่ ที่ซ่อนตัวอยู่ พื้นที่สีเขียวที่วีนี่คือ คู้้งบางกระเจ้า พื้นที่แหล่งนี้ยังได้รับการยกย่องจาก Time Magazine ให้เป็น The Best Urban Oasis of Asia ในปี 2006 ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้น พบว่าเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางสังคมชุมชนสูงมาก รวมถึงประชาชนในชุมชนเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีไมตรีต่อผู้มาเยือน และชุมชนมีความตั้งใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และไม่กระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิมของชุมชน และเป็นการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยวผ่านทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน (กลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว, 2559) ที่ผ่านมากชุมชนมีทักษะในการบริหารจัดการ และการสื่อสารผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวสู่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้อย่างน่าสนใจ

ผู้วิจัยศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่และรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยขอเสนอผลจากการศึกษารูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของชุมชนในการเป็นชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอื่นๆ ในประเทศ ให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนแบบมหภาคในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคำศัพท์ภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษารูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีเพื่อดำเนินการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ศึกษา ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ศักยภาพโอกาส อุปสรรค ตลอดจนข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ จากผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis (Kerin, Hartley, and Rudelius, 2008, อังไฉ่ สุณีย์ วรรณโกมล และ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552)
2. องค์ประกอบการท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดของ Dickman (1996) มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ความดึงดูดใจ

(Attraction) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ที่พัก (Accommodation) และกิจกรรม (Activity)

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แนวคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ ดังนี้ (1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ (2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) (3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการ การเรียนรู้ (4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

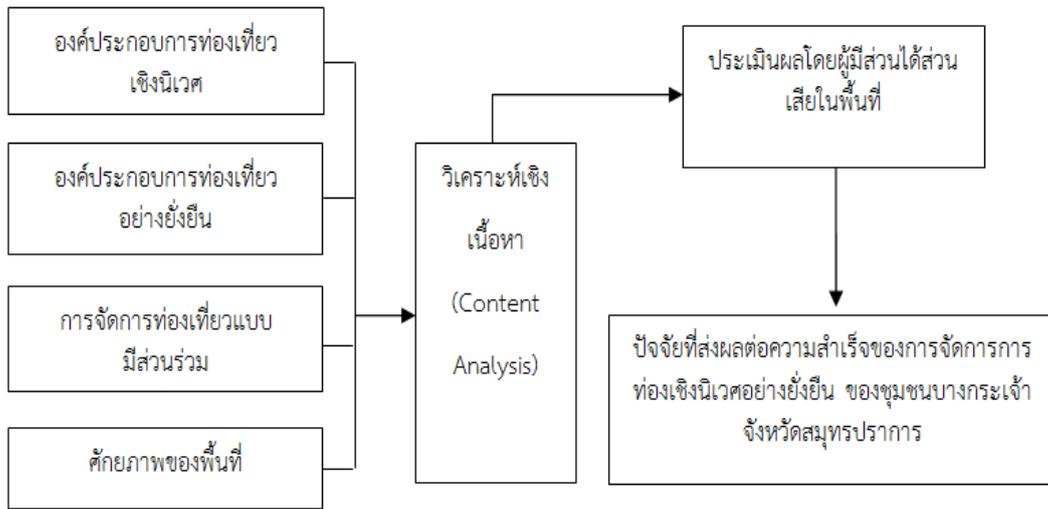
4. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2550) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว (2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว (3) องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว (4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว (5) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น (6) องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

5. การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) มี 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) (2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา (Implementation) (3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ (Benefits) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Evaluation) โดยสมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนารวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

6. จากงานวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ขอสรุปว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน" (Sustainable Eco Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบของการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น จิตสำนึกของนักท่องเที่ยวที่ถือด้วยความรับผิดชอบต่อ รักษาและไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ เกิดความร่วมมือในการพัฒนาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดรอบคอบระมัดระวัง ให้เกิด

ผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถดำรง รักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด

เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และยาวนานที่สุด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 25 ราย (McMillan & Suhumacher, 1997) ได้แก่ (1) ผู้แทนภาครัฐ (2) ผู้แทนภาคเอกชน (3) ประชาชนในพื้นที่ (4) นักท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) โดยการศึกษาค้นคว้า และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงประเด็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยการลงภาคสนามในระดับพื้นที่ (Field Research)

2.1 ผู้วิจัยทำการสำรวจ (Survey) สำรวจข้อมูลทั่วไป ทรัพยากรท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีเครื่องมือ ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมจัดทำกับมหาวิทยาลัย Oxford Brookes ประเทศอังกฤษ โดยนำมาปรับปรุง เพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่ศึกษา (Godfrey Kerry & Jackie Clarke, 2000)

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 25 ราย (McMillan & Suhumacher, 1997) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview)

2.3 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อระดมสมองเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

ภาพที่ 2 สํารวจทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่บางกระเจ้า

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่บางกระเจ้า

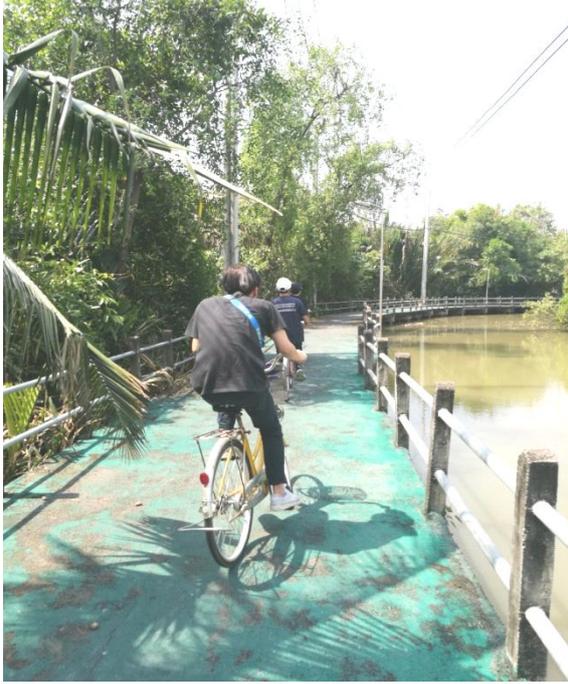
ภาพที่ 4 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

สรุปผลการวิจัย

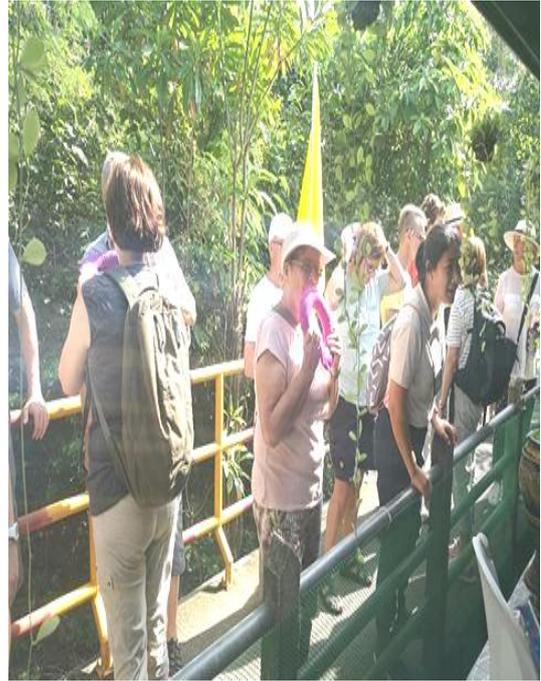
ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว และศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

เชิงนิเวศของชุมชนบางกระเจ้า พบว่า (1) ทรัพยากรทางธรรมชาติของพื้นที่บางกระเจ้า และกิจกรรมที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลำดับ	สถานที่	กิจกรรม
1	สวนศรีนครเขื่อนขันธ์	นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนในสวนสาธารณะที่แตกต่างกับสวนสาธารณะทั่วไปคือยังมีความร่มรื่นและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพรรณไม้นานาพันธุ์ ยังดูคล้ายกับป่าตามธรรมชาติมาก กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ เดิน วิ่งออกกำลังกาย หรือปั่นจักรยาน อีกทั้งยังมีกิจกรรมดูนกบนหอดูนกที่สวยงามมาก
2	สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา	สวนปาริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งน้ำบางกระเจ้า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ เดิน วิ่งออกกำลังกาย และปั่นจักรยาน อีกทั้งยังมีกิจกรรมชมผีเสื้อพันธ์ทั่วไป
3	สถานีเพาะชำกล้าไม้	เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วิธีการทางการเกษตรรูปแบบใหม่ที่เป็ประโยชน์ ได้ทดลองเพาะปลูกพันธุ์ไม้ หรือทำกิจกรรมอื่นเกี่ยวกับการเกษตรที่นักท่องเที่ยวสนใจ
4	คลองบางกระเจ้า	เป็นแหล่งศึกษาระบบนิเวศสามน้ำ(น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเค็ม) มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา กิจกรรมการท่องเที่ยวเรือชมหิ่งห้อย พายเรือคายัค ปั่นจักรยานริมคลอง ตกปลา
5	พิพิธภัณฑ์ปลากัดไทย	พิพิธภัณฑ์จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้ และการพักผ่อนหย่อนใจ ” ซึ่งนอกจากเนื้อหาด้านปลากัดและความสวยงามของปลากัดสายพันธ์ต่างๆ ที่ได้จัดแสดงไว้ ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ ส่วนจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลักๆ คือ บ้านรักรู้ หอโลกหอยธรรม เส้นทางศึกษาธรรมชาติ และลานคนกล้า ซึ่งแต่ละส่วนก็จะสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับปลากัดไทย และความเป็นพื้นบ้านพื้นถิ่นเอาไว้มากมาย
6	ฟาร์มเห็ดหลากหลาย	ฟาร์มเห็ดข้างแดงเป็นฟาร์มแบบเปิด สามารถเข้าชมได้ทุกวันและเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน/ฝึกอาชีพ การเพาะเห็ด และมีจำหน่ายเห็ดชนิดต่างๆ ทั้งยังให้คำปรึกษาและคำแนะนำดูแลการเปิดออกเห็ดขายไปพร้อมกับลูกค้า ทุกก่อนเน้นเรื่องคุณภาพ หากก่อนไหนเสียก็ยินดีเปลี่ยนก้อนใหม่ให้ฟรี กิจกรรมการท่องเที่ยวเรียนรู้วิธีการทำก้อนเห็ด เก็บเห็ดหลากหลาย และทานอาหารเมนูจากเห็ด
7	สวนป่าทรงคะนอง ม.1-2	ห้องปฏิบัติการเรียนรู้ทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนทรงคะนอง ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับพืช สัตว์ จุลินทรีย์ ทรัพยากรดิน น้ำ อากาศ อย่างครบวงจร ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้สามารถพบพืช ดั้งเดิมที่มีทั้งลักษณะพืชป่าชายเลน และพืชป่าชายหาด ส่วนพืชที่นำเข้ามาปลูกจะเป็นลักษณะพืชสวนและพืชที่นำจากถิ่นอื่นมาปลูก เช่น อินทผลัม ทำให้ลักษณะของสังคมพืชค่อนข้างหลากหลายไปตามสภาพสิ่งแวดล้อม และแปลกจากถิ่นอื่น 1. อินทผลัม 2. ต้นจาก 3. ต้นมันปู 4. ฟ้ายลายโจร 5. ต้นตีนเป็ด เป็นต้น
8	สวนป่าลำพู่ (บางกระสอบ)	มีการเพิ่มขยายพันธุ์ไม้ท้องถิ่นได้กว่า 2,900 ต้น แบ่งเป็นลำพู่ 1,700 ต้น ลำแพน 200 และไม้ชุ่มน้ำที่ได้รับการเอื้อเฟื้อจากกรมป่าไม้ 1,000 ต้น มีการสร้างสะพานเชื่อมระหว่างพื้นที่ฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกของคลองลัดบางยอ สร้างทางเดินศึกษาธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ระบบนิเวศชุ่มน้ำที่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด ปัจจุบัน ขยายพื้นที่ปลูกต้นลำพู่ และพันธุ์ไม้ท้องถิ่นให้ครบ 41 ไร่ ดำเนินตามโครงการการมีส่วนร่วมตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างหอดูนก และสร้างศาลาเรียนรู้ สร้างพื้นที่สวนรกร้างกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่โดดเด่นและสมบูรณ์ที่สุด
9	แหล่งชมหิ่งห้อย	หิ่งห้อยมี 3 ประเภท ได้แก่ หิ่งห้อยน้ำจืด หิ่งห้อยบก และหิ่งห้อยน้ำเค็ม ส่วนในพื้นที่บางกระเจ้าพบมาก คือ หิ่งห้อยบก และหิ่งห้อยน้ำกร่อย ปัจจุบันหิ่งห้อยนับเป็นสัตว์เศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวเข้าสามารถ สามารถพัฒนาให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น พายเรือชมหิ่งห้อย ปั่นจักรยานชมหิ่งห้อย ทำโฮมสเตย์หิ่งห้อยแบบผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติ
10	สวนป่าขุมน้ำฝั่ง ม.4, ม.7	สวนป่าชุมชนหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 7 เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจภายในบรรยากาศร่มรื่นเขียวชอุ่มพร้อมชมพักผ่อนมีป้ายบอกทรัพยากรท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชนมีความรู้และความเพลิดเพลินไปในตัว
11	ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง	ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จัดตั้งขึ้นโดย ความร่วมมือของชาวบ้านร่วมกับผู้นำท้องถิ่น และ อบต.บางน้ำผึ้ง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสนับสนุนให้ชาวบ้าน มีรายได้จาก การนำผลผลิตในท้องถิ่นของตนเองมาจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้และก่อให้เกิดการสร้างงานภายในชุมชน ส่งผลทำให้ชุมชน เข้มแข็งมากขึ้นจะมีเฉพาะ วันเสาร์และวันอาทิตย์และวันหยุดพิเศษ

ภาพที่ 5 นักท่องเที่ยวชาวไทย

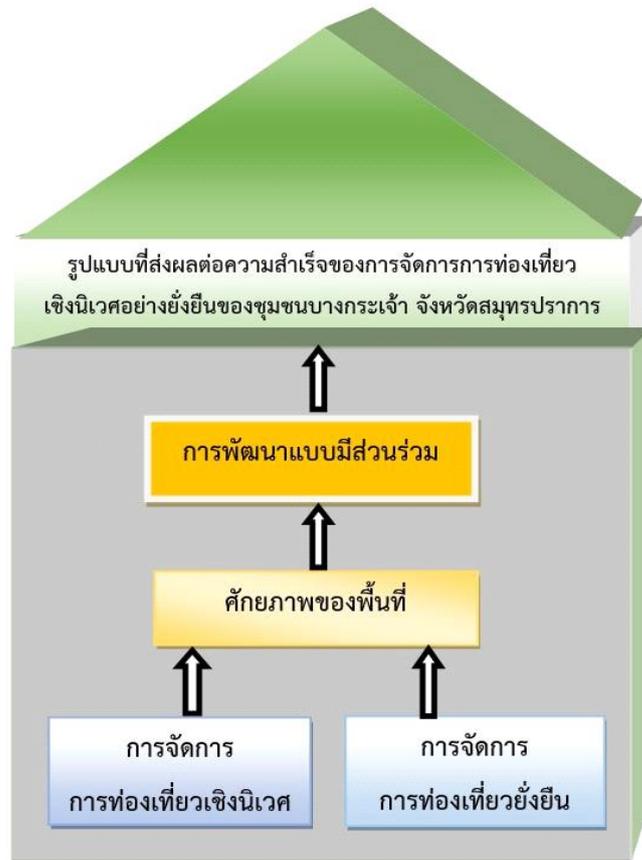
ภาพที่ 6 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิค SWOT และเทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ นำมาจำแนกประเภทของข้อมูล และสรุปรายงาน

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับศักยภาพของพื้นที่ บางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

จุดแข็ง (Strength = S)	จุดอ่อน (Weakness = W)
<p>1. มีศักยภาพและโอกาสที่ดีทางเศรษฐกิจ เนื่องจาก เป็นประตูสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีการผลิตสินค้าของชุมชนเพื่อการจำหน่าย อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ต่างๆ</p> <p>2. มีระบบการคมนาคมขนส่งทางบก เช่น ถนน กาญจนภิเษก สะพานภูมิพล ส่วนการคมนาคมทางน้ำ มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน สามารถเชื่อมโยงสู่ภูมิภาค ต่างๆ อีกทั้ง อยู่ใกล้กับขนส่งทางอากาศ (ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ)</p> <p>3. มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ที่สำคัญ เช่น ประเพณีแห่ธงชัย - ธงตะขาบ ประเพณี สงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีที่คนรู้จักทั้งในและนอกประเทศ</p> <p>4. มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ หรือที่เรียกว่าปอด กรุงเทพฯ</p>	<p>1. มีปัญหาความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สภาวะการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศน์ ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม การขยายชุมชนเมืองโดยรอบ น้ำทะเลหนุน ก่อให้เกิด ปัญหาเช่น น้ำเค็มเป็นระยะเวลานาน มลพิษทางน้ำและ ขยะมูลฝอย</p> <p>2. มีประชากรแฝง ซึ่งประชากรเหล่านี้ขาดความรู้สึกรัก ในการเป็นเจ้าของและขาดความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และเป็นการเพิ่มภาระการ บริการด้านสุขอนามัย การศึกษา สาธารณูปโภค และ ศาสนสถาน</p> <p>3. ปัญหาความแตกต่างระหว่างการพัฒนาพื้นที่ของ ภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ส่งผลให้ประชากรมี ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น</p>
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<p>1. เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ซึ่งรองรับ เศรษฐกิจประชาคมอาเซียน ทำให้ได้เปรียบในการ พัฒนาด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน</p> <p>2. การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกทั้งทางน้ำและ ทางบก เนื่องจากเป็นพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและมีการก่อสร้างสะพานวงแหวนอุตสาหกรรม</p> <p>3. กระแสความนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิง ศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ภายในพื้นที่ สามารถเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน</p>	<p>1. ปัญหาเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อภาค อุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยวและบริการ</p> <p>2. ปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงและ อาชญากรรม ปัญหาโรคอุบัติใหม่</p> <p>3. นโยบายเปิดการค้าเสรีทำให้ภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยวและบริการ ต้องมีการแข่งขันสูง</p> <p>4. ปัญหาผลกระทบต่างๆ ที่มีผลต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>

3) จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า รูปแบบที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 7 รูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

1. รูปแบบด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่คุ้งบางกระเจ้า ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่ ภาคเอกชนจากภายนอก มีวัตถุประสงค์ร่วมกันที่ชัดเจนที่ต้องการขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ที่กระเพาะหมูแห่งนี้ ชุมชนมีความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในพื้นที่ ชุมชนมีความต้องการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาระบบนิเวศที่สมบูรณ์และใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด

การสัมภาษณ์ ผู้แทนกลุ่มรักษ์บางกระเจ้า กล่าวว่า "คุ้งบางกระเจ้า เป็นพื้นที่ที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรในพื้นที่ 6 ตำบล ได้รับการขนานนามให้เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ใกล้เมืองหลวง กรุงเทพมหานคร มีความหลากหลายของพืชและสัตว์ เป็นแหล่งอากาศบริสุทธิ์

แหล่งผลิตอาหาร แหล่งศึกษาเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ"

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวในคุ้งบางกระเจ้า มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่อย่างลงตัว

อีกทั้ง บางกระเจ้าเน้นการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและจำกัดมลพิษ ภาวะ และควบคุมอย่างมีขอบเขต จึงถือได้ว่าเป็นท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ยั่งยืนอย่างสมบูรณ์

2. รูปแบบด้านการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งของเกษตรกรในพื้นที่ 6 ตำบล ความร่วมมือของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 6 ตำบล ภาคเอกชนในพื้นที่ และการเข้ามาของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์กรมมหาชน) เริ่มมีการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพื้นที่คู้บางกระเจ้า อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของคู้บางกระเจ้า พร้อมทั้งพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว อาทิ ศึกษารวมชาติสวนศรีนครเขื่อนขันธ์ เรียนรู้การเพาะเห็ดที่ฟาร์มเห็ดช่างแดง ศึกษาและเรียนรู้การขยายพันธุ์พืชต่างๆ จากกลุ่มทางการเกษตรต่างๆ เป็นต้น

ผู้แทนชุมชนเครือข่ายบางน้ำผึ้ง กล่าวว่า "ชุมชนบางกระเจ้าถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งชุมชนที่มีความเข้มแข็งมาก เนื่องจากคนในพื้นที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสมาชิกในชุมชนต่างพร้อมใจกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในพื้นที่เข้ามาร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน ผ่านกระบวนการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ร่วมกัน"

ดังนั้น รูปแบบที่สำคัญอีกประการที่ทำให้พื้นที่แห่งนี้ประสบความสำเร็จ นั่นคือ บางกระเจ้ามีกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เช่น ร่วมกันทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจนประสบความสำเร็จ และเกิดความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

อภิปรายผล

การศึกษาในรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของ มีข้อสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นชุมชนที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ประกอบด้วย สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ สวนป่า ฟาร์มเกษตร ตลาดน้ำ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมได้ ได้แก่ ปั่นจักรยาน รอบคู้ การทำผ้ามัดย้อม การทำธูปสมุนไพร การทำลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพื้นที่ตั้งของชุมชนมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ รวมถึงมีประชาชนที่หลากหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเกิดเป็นประเพณี วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญา ไทรชมภู และบุญเกียรติ ไทรชมภู (2558) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ในพื้นที่คู้บางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พื้นที่คู้บางกระเจ้ามีทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมสมบูรณ์ รูปแบบการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม ได้แก่ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ แหล่งวัฒนธรรม และสิ่งที่น่าสนใจพิเศษ มีศักยภาพและความเหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวทางจักรยาน และในพื้นที่มีการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนักท่องเที่ยวหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญา ไทรชมภู (2556) ได้ศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่คู้บางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า พื้นที่คู้บางกระเจ้ามีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย และผลิตภัณฑ์จากทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น มีความโดดเด่นเป็นลือเลื่องเสนอเพื่อการท่องเที่ยว

ได้แก่ พิพิธภัณฑมอญวัดคันลัด หอวัฒนธรรมวัดบางกระสอบ วัดราษฎร์รังสรรค์ ภูมิปัญญาสลักหยวกกล้วยน้ำตาลมะพร้าว ศิลปะการตัดกระดาษ เรือแพะชำไม้ประดับใบหมากผู้หมากเมีย ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและสวนเกษตรผสมผสาน

2. รูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศักยภาพของพื้นที่ และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนได้นั้น พื้นที่ต้องมีศักยภาพในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว บุคคลที่จัดการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว โดยสิ่งต่างๆ ต้องดำเนินการจัดการโดยคำนึงถึงการจัดการท่องเที่ยวที่มีความสมดุลกันระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วยการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผลกิจกรรม โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และชวลีย์ ณ ถลาง (2560) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความมีชื่อเสียง ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านข้อจำกัดในการรองรับการท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ภัทส พงศกรรังศิลป์ (2557) ได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านโคกโคไกร จังหวัดพังงา พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ กระบวนการคิดแบบยั่งยืน เครือข่ายการท่องเที่ยว และผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณัฐ ไทรชมพู และบุญเกียรติ ไทรชมพู (2558) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่คุ้ง บางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีมาตรการ แผนงานและแนวทาง

ปฏิบัติสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ดังนี้ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการให้การศึกษา และสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน และบริการการท่องเที่ยว และด้านการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐ

ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมุ่งพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ กำหนดแผนการปฏิบัติการที่ชุมชนสามารถใช้ได้จริง วางเครือข่ายบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมมือกับคนในพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประสานงานขอความร่วมมือกับภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในทุกๆ และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง เพื่อความความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ต่อไป

1.2 ข้อเสนอแนะต่อภาคเอกชน

ผู้ประกอบการควรร่วมมือกับชุมชนในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชนและความต้องการของนักท่องเที่ยวมากกว่าผลกำไรที่ได้รับจากการทำธุรกิจ และผู้ประกอบการ และเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชนบางกระเจ้าควรนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคไปพัฒนาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการต่อไป อีกทั้งชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่อื่นๆ สามารถนำรูปแบบที่เป็นรูปแบบความสำเร็จในการพัฒนาระบบบริหารจัดการ การส่งเสริมการตลาด และการพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

1.3 ข้อเสนอแนะต่อภาคประชาชน

ผู้นำชุมชน ต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความเข้มแข็ง มีความน่าเชื่อถือ และสามารถชี้แจงหรือขอความร่วมมือในการปรับปรุง และพัฒนาจากประชาชนในชุมชนได้

สำหรับผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีความซื่อสัตย์ และไม่ตรีจิตที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีของตน และสามารถถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งต้องร่วมกันสอดส่อง ดูแลความปลอดภัยและรักษาความสะอาดภายในพื้นที่ชุมชน โดยชุมชนควรอนุรักษ์การจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ที่เคยมีมาในชุมชนไว้ตลอดเพื่อคงไว้เป็นเอกลักษณ์ ที่สามารถถ่ายทอดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจชุมชนเอกลักษณ์ของชุมชนได้

1.4 ข้อเสนอแนะต่อนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามคำแนะนำและกฎระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยมีจิตสำนึก อนุรักษ์ และไม่ทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น และท่องเที่ยวอย่างเคารพต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่า ตำบลบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ยังมีประเด็นการศึกษาวิจัย ในด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรปราการอย่างยั่งยืนต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการพัฒนาแผนการตลาดการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึง

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากองค์ความรู้ด้านสมุนไพรในพื้นที่

2.5 ควรศึกษาความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่ต้องการพักแบบระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). สถิตินักท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2559. จาก <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/24710> .
- จิรา บัวทอง. (2557). ดัชนีชี้วัดของประเทศไทยในฐานะจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2559. จาก: <https://www.etatjournal.com>.
- นงลักษณ์ จันทากกุล และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัว เขาเงินจังหวัดราชบุรี. สงขลา: วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 24(2), 143-156
- นิศา ชัชกุล. (2555). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- พจนา สวนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพฯ: มายด์กราฟิค.
- วรรณพร วนิชชานุกร. (2541). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2548). เอกสารประกอบการสอน วิชาการวางแผนการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว. (2559). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2559. จาก: www.marketingdatabase.tat.or.th/main.php?filename=index.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2542). แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบชุมชนมีส่วนร่วม บริเวณเขานอจู้จี้ จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีณัฐ ไทรชมภู. (2557). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่คุ้มบางกระเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน).
- Cohen, (1979). A Phenomenology of Tourist Experiences. *Sociological Review*, 13(2), 179–201.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Dickman. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. 2nd ed. Sydney: Hodder Education.
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. S. 1997. *Research in Education: A Conceptual Introduction*. New York: Longman.
- UNWTO. 2004. *Global Code of Ethics for Tourism*. [Online] . Retrieved April 11 2015, From: <http://ethics.unwto.org/en/content/global-code-ethics-tourism>.

